

POSTANOWIENIE

30 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 30 listopada 2023 r. w Warszawie
zażalenia interwenienta ubocznego L. spółki akcyjnej w W.
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 8 maja 2023 r., I WSC 77/23 (I AGa 93/22)
w sprawie z powództwa D. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
przeciwko A. spółce akcyjnej w K.
z udziałem interwenienta ubocznego L. spółki akcyjnej w W.
o ustalenie,

uchyla zaskarżone postanowienie.

[A.T.]

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z 8 maja 2023 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie w sprawie z powództwa D. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przeciwko A. spółce akcyjnej w K. przy udziale interwenienta ubocznego L. spółki akcyjnej w W. (dalej: „L.”) odrzucił skargę kasacyjną interwenienta ubocznego od wyroku tego Sądu z 26 stycznia 2023 r. oddalającego apelację pozwanej.

Wskazał, że postanowieniem z 25 stycznia 2023 r. Sąd Apelacyjny odmówił dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze interwenienta ubocznego J. S. podającego się za prezesa zarządu L. oraz adw. B.W., która zgłosiła się jako pełnomocnik L., a w toku postępowania przed Sądem Apelacyjnym interwenient

uboczny był reprezentowany przez radcę prawnego R.R. Adwokat B.W. złożyła wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego z 26 stycznia 2023 r. oraz doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem interwenientowi ubocznemu, przywołując okoliczności wskazujące, że posiada prawidłowe umocowanie do reprezentowania interwenienta ubocznego w sprawie. Sąd Apelacyjny postanowieniem z 7 lutego 2023 r. odrzucił wniosek. Postanowienie to zostało doręczone adwokat B.W. 27 lutego 2023 r., która z zachowaniem dwumiesięcznego terminu złożyła skargę kasacyjną.

Przyczyną odrzucenia skargi było stwierdzenie, że wniosek powoda o sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia został odrzucony, zatem dwumiesięczny termin do złożenia skargi kasacyjnej dla interwenienta ubocznego nie rozpoczął biegu (art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 398⁵ § 1 k.p.c.). Sąd Apelacyjny podkreślił, że okoliczności podniesione w odrzuconej skardze kasacyjnej dotyczące nieważności postępowania przez niedopuszczenie do udziału w sprawie interwenienta ubocznego reprezentowanego przez J.S. i ustanowionego przez niego pełnomocnika w osobie adwokat B.W. zostały również podniesione w skardze kasacyjnej wywiedzionej przez pozwanego.

Zażalenie na to postanowienie wniósł interwenient uboczny L. wnosząc o jego uchylenie ewentualnie uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Na podstawie art. 380 w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c. złożył wniosek o dokonanie kontroli postanowienia Sądu Apelacyjnego z 7 lutego 2023 r. w przedmiocie odrzucenia wniosku interwenienta ubocznego o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia i jego doręczenie.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie:

1. art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 398⁵ § 1 w zw. z art. 328 § 1 k.p.c. polegające na odrzuceniu skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej z uwagi na brak doręczenia wyroku Sądu drugiej instancji z uzasadnieniem pełnomocnikowi skarżącej, w wyniku bezpodstawnego odrzucenia przez Sąd wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku;

2. art. 367 § 3 k.p.c. poprzez wydanie postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej w składzie jednoosobowym, podczas gdy w judykaturze przyjęto, iż postanowienie o odrzuceniu „kasacji”, sąd drugiej instancji wydaje w składzie trzech sędziów zawodowych;

3. art. 379 pkt 5 k.p.c. poprzez pozbawienie interwenienta ubocznego możliwości obrony swoich praw, co skutkuje bezwzględną nieważnością całego postępowania, poprzez bezpodstawne odrzucenie skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej z uwagi na brak doręczenia wyroku Sądu drugiej instancji z uzasadnieniem pełnomocnikowi skarżącej, w wyniku wcześniejszego bezpodstawnego odrzucenia przez Sąd Apelacyjny wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku tego Sądu w wyniku wcześniejszego bezpodstawnego:

1. niedopuszczenia należycie umocowanego pełnomocnika skarżącej do postępowania przed Sądem drugiej instancji i oparcie się przez ten Sąd przy ustalaniu składu zarządu L. na stanie faktycznym wynikającym z rejestru bez przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego, w tym bez ustalenia grona rzeczywistych akcjonariuszy Spółki i przy braku możliwości zapoznania się z dokumentami przedstawionymi przez pełnomocnika interwenienta ubocznego (ponad 1670 kart) przed wydaniem postanowienia z 25 stycznia 2023 r. o odmowie dopuszczenia do udziału w sprawie, a tym samym braku możliwości ustalenia przez Sąd czy domniemanie prawdziwości wpisu w rejestrze zostało obalone;

2. niedopuszczenia należycie umocowanego pełnomocnika skarżącej do postępowania przed Sądem drugiej instancji (wcześniej również przed Sadem pierwszej instancji) i oparcie się przez Sąd Apelacyjny przy ustalaniu składu zarządu L. na stanie faktycznym wynikającym z rejestru bez przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego, w tym bez ustalenia grona rzeczywistych akcjonariuszy Spółki oraz jednoczesnej wiedzy Sądu drugiej instancji o: (i) wypowiedzeniu pełnomocnictw rzekomym pełnomocnikom wywodzącym swe umocowanie od P.S. i D.D.; (ii) doręczeniu przez Sąd Apelacyjny w analogicznej sprawie

(I ACa 1/20) wyroku wraz z uzasadnieniem pełnomocnikowi L. adw. B.W., a następnie zwolnieniu przez Sąd Apelacyjny reprezentowanej, przez nią spółki L. postanowieniem z 1 marca 2022 r. od opłaty od skargi kasacyjnej; (iii) wydaniu przez Sąd Najwyższy postanowień z 18 czerwca 2021r. (I CZ 3/21) i z 18 sierpnia 2022 r., (III CZ 10/22), w których wskazano na niemożność kierowania się w sprawach z udziałem L. tylko deklaratoryjnym wpisem w rejestrze bez ustalenia rzeczywistego składu akcjonariatu L., a następnie składu jej zarządu;

3. braku doręczenia pełnomocnikowi interwenienta ubocznego adw. B.W. przez Sąd drugiej instancji zaskarżonego wyroku wraz z uzasadnieniem i odrzucenie postanowieniem z 7 lutego 2023 r. wniosku skarżącej o sporządzenie uzasadnienia tegoż wyroku, przy rzekomym braku wykazania „tezy przemawiającej za uznaniem J.S. za jedynego i wyłącznego reprezentanta interwenienta ubocznego po stronie powoda” a tym samym braku wykluczenia przez Sąd drugiej instancji dwóch tzw. „konkurencyjnych” zarządów L. oraz przy braku przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego w tym zakresie, w tym bez ustalenia grona rzeczywistych akcjonariuszy Spółki czy też braku wezwania o ewentualne uzupełnienie dokumentów (jeśli Sąd Apelacyjny jak później wskazał w postanowieniu z 7 lutego 2023 r. uznał za konieczne przedstawienie poświadczonych dokumentów czy też ich wyraźniejszej wersji) oraz jednoczesnej wiedzy Sądu o wypowiedzeniu pełnomocnictw rzekomym pełnomocnikom wywodzącym swe umocowanie od P.S. i D.D. oraz wiedzy Sądu o wydaniu przez Sąd Najwyższy postanowień w sprawach I CZ 3/21 oraz III CZ 10/22, w których to wskazano na niemożność kierowania się w sprawach z udziałem L. tylko deklaratoryjnym wpisem w rejestrze bez ustalenia rzeczywistego składu akcjonariatu L., a następnie składu jej zarządu;

4. art. 379 pkt 2 k.p.c. poprzez brak należytego umocowania pełnomocnika interwenienta ubocznego w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji, co skutkuje bezwzględną nieważnością całego postępowania;

Powód wniósł o odrzucenie zażalenia, ewentualnie o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności zaznaczenia wymaga, że Sąd Najwyższy rozpoznał zażalenie w składzie jednego sędziego zgodnie z art. 397 § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w brzmieniu ustalonym ustawą z 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1860 – dalej: „ustawa nowelizująca z 7 lipca 2023 r.”), uwzględniając, że art. 32 ust. 1 zd. 1 ustawy nowelizującej stanowi, że w postępowaniach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy sąd rozpoznaje sprawę w składzie zgodnym z przepisami ustawy zmienianej, w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą.

Wbrew stanowisku skarżącego Sąd Apelacyjny nie naruszył art. 367 § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonego postanowienia (8 maja 2023 r.) orzekając w składzie jednoosobowym. Począwszy bowiem od wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469) sąd odwoławczy o odrzuceniu na posiedzeniu niejawnym skargi kasacyjnej orzeka w składzie jednego sędziego. Zasada odrzucania skargi kasacyjnej przez sąd drugiej instancji istotnie zatem obowiązywała, ale w stanie prawnym nie znajdującym już od kilku lat zastosowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lutego 2019 r., II CZ 100/18, niepubl.).

Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną interwenienta ubocznego tylko z tego względu, że nie został mu doręczony odpis wyroku z uzasadnieniem, nie badając, czy odrzucenie wniosku interwenienta ubocznego o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia i jego doręczenie było uzasadnione. Podkreślił, że zagadnienie prawidłowości reprezentacji interwenienta ubocznego będzie przedmiotem analizy w postępowaniu kasacyjnym, w związku z wniesieniem przez pozwanego skargi kasacyjnej, w której te zagadnienia zostały podniesione.

Oznacza to, że Sąd Apelacyjny nie wyklucza, że przyjęcie, iż pełnomocnik skarżącego nie jest umocowany do reprezentacji interwenienta ubocznego nie ma charakteru stanowczego i może podlegać w przyszłości weryfikacji w związku z istnieniem alternatywnych zarządów L. o różnych składach osobowych wywodzących swoją legitymację od innych grup akcjonariuszy.

Objęcie kontrolą na wniosek skarżącego - na podstawie art. 380 w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c. - postanowienia Sądu drugiej instancji z 7 lutego 2023 r. w przedmiocie odrzucenia wniosku interwenienta ubocznego o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia i jego doręczenie jest dopuszczalne. Postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia nie podlega bowiem zaskarżeniu do Sądu Najwyższego (art. 394¹ § 1 i § 1¹ k.p.c.), a w dacie jego wydania nie przysługiwało także zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji na odmowę uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia. Zażalenie w tym przedmiocie zostało wprowadzone dopiero art. 1 pkt 19 lit. a tiret drugie ustawy nowelizującej z 7 lipca 2023 r. z dniem 28 września 2023 r. (art. 394² § 1¹ pkt 5¹ k.p.c.).

Uzasadnienie wyroku sporządza się na pisemny wniosek strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem (art. 328 § 1 k.p.c.). Wniosek niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których, mimo wezwania, nie usunięto sąd odrzuca (art. 328 § 4 k.p.c.). W przypadku, gdy brak formalny może być usunięty, wykluczona jest możliwość odrzucenia wniosku bez wzywania do usunięcia tego braku zgodnie z art. 130 § 1 k.p.c.

U podstaw odrzucenia wniosku adw. B.W. o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego z 26 stycznia 2023 r. legło stwierdzenie, że zarówno adw. B.W., jak i J.S. podającym się za prezesa zarządu L. postanowieniem z 25 stycznia 2023 r. odmówiono dopuszczenia do udziału w sprawie w charakterze osób uprawnionych do działania w imieniu interwenienta ubocznego. Motywy tego stanowiska zostały przedstawione w uzasadnieniu wyroku z 26 stycznia 2023 r. i sprowadzają się do tezy, że adw. B.W. nie wykazała, że J.S. jest jedynym i wyłącznym reprezentantem interwenienta ubocznego. Przedłożyła bowiem ponad półtora tysiąca dokumentów nie potwierdzonych za zgodność z oryginałem,

nieponumerowanych i często nieczytelnych, stanowiących załącznik do pisma procesowego z 25 stycznia 2023 r., złożonego przed rozprawą apelacyjną, z których nie wynikała jednoznaczna i przekonująca teza, że doszło do obalenia domniemania prawnego z art. 17 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst.jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 685 – dalej: „u.k.r.s.”), przemawiającego za przyjęciem, że osobami uprawnionymi do reprezentowania interwenienta ubocznego są widniejący w rejestrze P.S. i D.D. Sąd Apelacyjny dostrzegł, że odrzucenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia dotkniętego brakami formalnymi nie powinno mieć miejsca bez uprzedniego wezwania do usunięcia braków. Stanął jednak na stanowisku, że wezwanie takie - w okolicznościach sprawy - jest zbędne, skoro autorka wniosku uważa, że jedynym członkiem zarządu uprawnionym do reprezentacji interwenienta ubocznego jest J.S.

Stanowisko to nie zasługuje na podzielenie.

Przede wszystkim, złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia przez pełnomocnika, który nie wykazał swojego umocowania, wymaga wdrożenia procedury naprawczej, a Sąd przed jej przeprowadzeniem nie może przesądzić, że braki formalne wniosku nie zostaną usunięte, w związku z tym, że na wcześniejszym etapie postępowania pełnomocnik nie wykazał przekonująco swojego umocowania. Ponadto, z motywów zaskarżonego orzeczenia wynika, że przedstawione przez adwokat B.W. dla wykazania jej umocowania do reprezentowania interwenienta ubocznego dokumenty, złożone przed rozprawą apelacyjną, nie podlegały ocenie Sądu Apelacyjnego jako nie potwierdzone za zgodność z oryginałem i w znacznej części nieczytelne. W takim jednak stanie rzeczy Sąd przed odrzuceniem wniosku o sporządzenie uzasadnienia powinien wezwać pełnomocnika do przedstawienia czytelnych i potwierdzonych za zgodność z oryginałem dokumentów, mających znaczenie dla wykazania jej umocowania do reprezentowania interwenienta, co nie nastąpiło (art. 328 § 4 k.p.c.).

Ponadto, Sąd Apelacyjny odrzucając wniosek o sporządzenie uzasadnienia jako złożony przez osobę nieuprawnioną do działania w imieniu interwenienta, ograniczył się do przywołania domniemania z art. 17 ust. 1 u.k.r.s. i powołania na wpis do rejestru jako członków zarządu interwenienta ubocznego P.S. i D. D. nie

badając dokumentów złożonych przez pełnomocnika skarżącego. Niewystarczające jest bowiem stwierdzenie, że są niezwykle obszerne (półtora tysiąca dokumentów), a częściowa ich nieczytelność oraz brak potwierdzenia za zgodność z oryginałem mogła być usunięta na żądanie Sądu.

Ewentualne odrzucenie wniosku powinno być zatem poprzedzone merytoryczną oceną tych dokumentów w konfrontacji z domniemaniem z art. 17 ust. 1 u.k.r.s., czego Sąd Apelacyjny zaniechał, nie czyniąc w tym zakresie żadnych ustaleń. Sąd Najwyższy nie może przy tym zastępować Sądu Apelacyjnego w wezwaniu pełnomocnika skarżącego do usunięcia braków formalnych wniosku, a następnie przeprowadzenia selekcji przedstawionych dowodów zaprezentowanych przez skarżącego na okoliczność wykazania prawidłowości umocowania adwokat B. W. do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku i jego doręczenie wraz z uzasadnieniem.

Nie ma bowiem wątpliwości, że możliwe jest obalenie domniemania prawdziwości deklaratoryjnego wpisu do rejestru. Skarżący ma zatem uprawnienie do przedstawienia dowodów, które mogą wskazywać na możliwość wyprowadzenia odmiennych wniosków co do składu osobowego zarządu interwenienta ubocznego niż to wynika z danych zamieszczonych w rejestrze przedsiębiorców, a Sąd jest zobligowany przeanalizować te dokumenty przed przesądzeniem, czy domniemanie wynikające z wpisu w rejestrze nie zostało obalone, czego Sąd Apelacyjny zaniechał nie odnosząc się do złożonych w tym przedmiocie dowodów (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 12 lutego 2014 r., IV CSK 361/13, OSNC 2015, nr 1, poz. 10; z 14 marca 2012 r., II CSK 328/11, niepubl.; z 12 lutego 2010 r., I CSK 272/09, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 14 lipca 2016 r., II PZ 15/16, niepubl. i z 18 czerwca 2021 r., I CZ 3/21, niepubl.).

Skoro Sąd Apelacyjny wyszedł z odmiennych założeń odrzucenie skargi kasacyjnej, na skutek odrzucenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku, należało uznać za przedwczesne. Rzeczą tego Sądu - w przypadku przyjęcia, że umocowanie adw. B.W. zostało wykazane - będzie dopiero ocena czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna z perspektywy niemożności pozostawiania działań interwenienta w sprzeczności z działaniami podmiotu, do

którego przystąpił oraz z perspektywy interesu prawnego wywiedzeniu skargi kasacyjnej.

Odrzucenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia i jego doręczenie wraz z uzasadnieniem oraz będące następstwem tego postanowienia odrzucenie skargi kasacyjnej nie oznacza, że w toku postępowania wywołanego wnioskiem doszło do nieważności postępowania na skutek pozbawienia interwenienta ubocznego możliwości obrony jego praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.), skoro skarżący mógł poddać to stanowisko kontroli instancyjnej. Ponadto, kwestia czy adw. B.W. i jest umocowana do reprezentowania interwenienta, a J.S. jest członkiem jego zarządu - wbrew domniemaniu wynikającemu z art. 17 ust. 1 u.k.r.s. - będzie dopiero przedmiotem ustaleń i rozważań Sądu Apelacyjnego. Kognicją Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym nie jest natomiast objęte badanie ważności postępowania apelacyjnego, do czego zmierza skarżący w części zarzutów zażalenia. Właściwym forum do analizy tych kwestii jest postępowanie kasacyjne.

Z uwagi na kierunek przyjętego rozstrzygnięcia i konieczność ponownego zbadania dopuszczalności wniesienia przez skarżącą skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy nie odnosił się do nowych wniosków dowodowych zgłoszonych na etapie postępowania zażaleniowego.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.). Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego będzie należało do Sądu, który wyda orzeczenie kończące postępowanie kasacyjne (art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.).

[A.T.]

[as]

